

Till:

Statsrådet Simona Mohamsson, Utbildningsdepartementet
Generaldirektör Joakim Malmström, Statens skolverk

Skrivelse angående Skolverkets hantering av regelverket kring meritering samt kursansökningar inom professionsprogrammet

Sveriges Lärare har via medlemmar och ombud uppmärksammats på att Skolverkets hantering av ansökningar om meritering inom professionsprogrammet får negativa konsekvenser för vissa lärare. Det gäller inte minst specialpedagoger och lärare i fritidshem, men det finns exempel på att även andra lärare drabbats. Fler exempel kan komma att uppdagas allt eftersom Skolverket fortsätter med sin handläggning. Det finns även andra problem som rör möjligheter till deltagande i kurserna inom programmet. Exempelen som lyfts i denna skrivelse utgör i allra värsta fall bara toppen av ett isberg där många fler yrkesverksamma lärare kommer i kläm.

Grundproblemet handlar, som vi uppfattar det, till stor del om hur Skolverket valt att tolka regelverket i förordningen kring vad det innebär att vara eller ha varit "yrkesverksam som lärare eller förskollärare". Enligt uppgifter från företrädare för Skolverket utgår myndigheten i dag från vägledande interna dokument när man gör sina bedömningar. Som vi uppfattat det tittar man på vad som står i ett anställningsbevis om att en lärare är "anställd som" eller vad det anges att en lärare har för "befattning". Det har exempelvis lett till slutsatsen från Skolverket, som vi förstått det, att en lärare med befattningen specialpedagog inte anses uppfylla kravet om yrkesverksamhet.

Vi har även blivit uppmärksammade på att erfarna lärare i fritidshem har fått avslag på sin ansökan om meritering då de inte har ansetts uppfylla kravet på sex års tjänstgöring som lärare, på grund av att deras arbetsgivare har varit senfärdig med att uppdatera befattningen "fritidspedagog" till "lärare i fritidshem". Dessa lärare i fritidshem kan ha haft lärarlegitimation sedan länge, och de har arbetat i precis samma roll med ansvar för undervisningen i fritidshemmet med både den gamla och den nya titeln. Trots att utbildningen bytte namn till "lärare i fritidshem" 2001 och SKR ändrade sin AID-kod till "lärare i fritidshem" 2018, så var många kommuner långsamma med att uppdatera befattningen. Denna historik torde Skolverket vara medvetna om, och då borde man också förstå att denna administrativa fråga om tidpunkten för ändring av yrkestitlar inte har någon bäring på en lärare i fritidshems nivå av erfarenhet och kompetens.

Ett annat exempel vi uppmärksammats på är att Skolverket avslagit ansökan om meritering för att det står i anställningsbeviset att läraren är anställd som lektor. Som bekant är lektor en

statlig karriärtjänst där ett av kriterierna för att kunna inneha tjänsten är att läraren ska ägna minst 50 procent av arbetstiden åt undervisning och uppgifter som hör till undervisningen.

För Sveriges Lärare framstår ovanstående som synnerligen märkliga och kontraproduktiva tillämpningar av regelverket som gör att enskilda lärare utan egen förskyllan kommer i kläm. De bestraffas exempelvis för att skolhuvudmän väljer att ange olika befattningar på anställningsbevis och för att Skolverket inte tycks vilja eller klara av att utreda vad befattningarna egentligen står för. Skolverket verkar också helt bortse från reformens intentioner och vad som faktiskt uttalats av lagstiftaren. I propositionen (prop. 2022/23:54, s.31–32) står till exempel följande:

”... Det sagda innebär att specialpedagoger och speciallärare kommer att omfattas av det nationella professionsprogrammet om de har en examen som specialpedagog eller speciallärare. Även om de inte har en sådan examen har de ofta en examen som grundlära-re, ämneslärare, yrkeslärare, förskollärare eller motsvarande äldre examen lärare. Utgångspunkten är därmed att även specialpedagoger och speciallärare kommer att omfattas av professionsprogrammet.”

Inte heller i Skolverkets egen regeringsredovisning finns något som varslar om uttolkningarna kring exempelvis specialpedagogerna. Tvärtom lyfter Skolverket att det till exempel kan bli aktuellt med särskilda inriktningar inom Vak-kursen för just specialpedagoger.

Sveriges Lärare ser mycket allvarligt på de problem som vi uppmärksammas på. Hanteringen undergräver både syftet med, och legitimiteten för, professionsprogrammet. Mest problematiskt är förstås att enskilda lärare missgynnas och utestängs från meriterings- och karriärmöjligheter. Enskilda lärare betalar 990 kronor för att kunna ansöka och då måste de kunna förvänta sig en bättre hantering av Skolverket. I förlängningen kan problemen som uppdragats leda till att färre vill bli, eller stanna kvar, som till exempel specialpedagoger. Skolverket borde rimligen kunnat välja en mer pragmatisk tolkning och tillämpning av regelverket som inte får dessa konsekvenser. Det ska inte behövas att enskilda lärare måste överklaga beslut till allmän förvaltningsdomstol, vilket också har skett.

Ett annat problem som Sveriges Lärare uppmärksammas på är att det förekommit att lärare fått avslag på att få gå vissa av Skolverkets uppdragsutbildningar (så som Vak-kursen) på grund av att rektor/huvudman vägrat intyga att lärare ges goda förutsättningar att genomgå utbildningen. Det har enligt uppgift skett även när studierna är tänkta att bedrivas helt utanför arbetstid. Sveriges Lärare har i tidigare remissvar till Skolverket uppmärksammat att kravet på rektors intygande riskerar leda till att lärare godtyckligt utestängs från deltagande i professionsprogrammet, beroende på vilken rektor eller huvudman man arbetar för. Det riskerar innebära olikvärdiga förutsättningar för lärare på olika skolor och i olika delar av landet att ta del av professionsprogrammet.

Utöver ovanstående vill Sveriges Lärare återigen lyfta problemet för de legitimerade lärare som omfattas av 24 kap. i skollagen och därför inte omfattas av professionsprogrammet. Det är visserligen positivt att legitimerade lärare som arbetat inom exempelvis Kriminalvården eller SiS hem nu enligt Skolverket får tillgodoräkna sig den anställningstiden vid meritering, men de som fortsatt arbetar där kan inte ansöka om meritering då verksamheten alltså formellt inte tillhör skolväsendet (trots att undervisningen bedrivs enligt nationella styrdokument). Problemet har tidigare uppmärksammas av flera aktörer utöver Sveriges Lärare, däribland Skolverket, SKR och Kriminalvården. De legitimerade lärarna inom dessa verksamheter drabbas negativt karriärmässigt, får sämre möjligheter till fortbildning och situationen riskerar leda till att det blir svårt att behålla och rekrytera utbildade lärare till dessa verksamheter. Det rimmar mycket illa

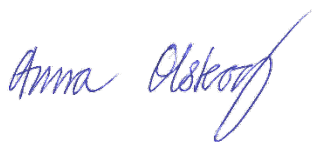
inte minst med den omfattande satsning som nu görs på kriminalvården och ungdomsfängelser och där man identifierat förmåga att tillhandahålla goda utbildningsmöjligheter för de intagna som en nyckelfaktor. En snabb förändring av regelverket bör därför rimligen ligga i regeringens intresse.

Mot bakgrund av ovanstående kräver Sveriges Lärare att:

- **Skolverket** skyndsamt ändrar sin tolkning och tillämpning av regelverket så att specialpedagoger, lärare i fritidshem, innehavare av karriärtjänster och andra med liknande förutsättningar (inte minst vad gäller angivna befattningar) kan beviljas meritering. De som redan drabbats av avslag måste därefter snabbt få sina fall omprövade av Skolverket. Myndigheten behöver också i övrigt se över sin tolkning och hantering av regelverket, särskilt definitionen av vad det innebär att vara yrkesverksam, så att inte fler problem uppstår och fler lärare drabbas.
- **Skolverket** skyndsamt tar bort eller mjukar upp kraven på att rektor ska intyga att läraren måste få goda förutsättningar att delta i en uppdragsutbildning, även om huvudmännen/rektorerne förstås också behöver ta ansvar. De som redan drabbats av avslag måste därefter snabbt få sina fall omprövade av Skolverket.
- **Regeringen** initierar en dialog med Skolverket för att bidra till att säkerställa att myndigheten ändrar sin tolkning och tillämpning av regelverket. Om det visar sig nödvändigt behöver regeringen skyndsamt agera för att ändra i förordningen så att reglerna i den inte sätter onödiga hinder.
- **Regeringen** agerar för att ändra skollag och förordning så att legitimerade lärare inom bland annat Kriminalvården, SiS och övriga verksamheter reglerade i 24 kap. i skollagen (där man undervisar enligt nationella styrdokument) omfattas fullt ut av professionsprogrammet, inklusive dess meritering.

Det är självklart mycket viktigt att det finns tydliga kriterier för meritering som säkerställer relevant examen, yrkeserfarenhet och att man innehar lärarlegitimation. Men Skolverket tycks ha hamnat väldigt snett i sin uttolkning och tillämpning av regelverket. Det är mycket olyckligt och väcker minnen av den till stora delar problematiska hanteringen av lärarlegitimationerna för många år sedan. Det kan inte nog betonas att problemen vi uppmärksammas på är allvarliga, inte bara för de enskilda lärare som drabbas utan också för att det äventyrar förbundets och lärarprofessionens förtroende för hela reformen.

Med vänlig hälsning



Anna Olskog

Förbundsordförande Sveriges Lärare